

בעל התשובה / ג. שפר

השתיקה היתה טעונה מאד.

שעת בוקר לחוצה. מסביב כולם ממהרים. רכבי הסעה צופרים, ילדים קרבים אליהם במרוצה, אנשים מגיחים בצעדים חפוזים מפתח חנות המכולת, עמוסי שקיות שקופות- צבעוניות. ושני אברכים עומדים, אוחזים בתיקי התפילין שלהם ובוהים זה בזה בשתיקה, שוכחים שהם בדרך חזרה מבית הכנסת לבתיהם, ושמוחי השעון מתקדמים במהירות. יעקב שתק מתוך מבוכה, ואלו שרגא - מתוך תדהמה.

זה התחיל כשיחה רגילה ושגרתית. יעקב ספר לשרגא על האורחים שאותם הזמין להתארח אצלו בשבת הקרובה. "יש לכם מספיק מקום עבור כולם?" - התעניין שרגא, שכנו הצעיר. "אם אתם צריכים - נשמח להעמיד לרשותכם את הדירה שלנו. בדיוק השבוע אנחנו נוסעים להורים שלי לשבת". "נוסעים להורים שלך לשבת?!!" - יעקב חזר כהד על המשפט הפשוט הזה, מציב בסופו סימן תמיהה בולט. "כן, למה לא?" - השיב שרגא, מפתע לא פחות. "למה אתה מתפלא?" יעקב חש אי נעימות מסוימת. אבל אחרי הכל, הזכיר לעצמו, שרגא עצמו הוא זה שספר לי כי הוא בעל תשובה. לא יתכן שהוא מעוניין להסתיר את העובדה הזאת. ומה פתאום שירצה להסתיר? אין בכך שום הגיון. הוא אמר בזהירות: "ספרת לי פעם שאתה בעל תשובה, לכן אני שואל. ההורים שלך חזרו בתשובה גם כן?"

התדהמה שהצטירה על פניו של שרגא היתה אמיתית, ללא ספק. רגע ארוך חלף בשתיקה הזאת - ההמומה מצדו, הנבוכה מצד שכנו - בטרם הצליח לפצות את פיו. "מה זה עלה על דעתך? אתה בודאי מחליף ביני לבין מישהו אחר", מצא לבסוף הסבר המניח את הדעת. אבל יעקב נענע בראשו מצד לצד. "לא, לא", עמד על דעתו, למרות שגם בעינו התחיל הענין להראות תמוה מאד. "אני זוכר היטב את השיחה ההיא. חשבתי עליה מאז מאה פעמים רבות, ותמיד הרגשתי הערכה עמוקה כלפך, על הצעד המשמעותי והמחייב שעשית. זאת היתה אחת הפעמים הראשונות בהן יצא לנו להפגש. דברנו על ענינים הקשורים לועד הבית, אם אינני טועה. התחלתי להתלונן על התנהגותו של אחד השכנים, ואתה עצרת אותי בבהלה: לשון הרע!"

המילים המדויקות צפו ועלו בזכרונו של יעקב: "אתה צודק", הודה אז, נכלם. "תמיד אתה מקפיד כל כך על שמירת הלשון?" "משתדל מאד", השיב שרגא, והוסיף כהסבר טבעי: "אני בעל תשובה". שרגא בעל תשובה! למרות שיעקב לא הכיר אותו היטב, הידיעה הפתיעה אותו מאד. שרגא ומשפחתו נראים ומתנהגים כחרדים ותיקים לכל דבר. לא נכר עליהם כלל כי באו מרקע שונה. אולי התרחשה התמורה לפני שנים רבות, ולכן איננה מורגשת? גם השם "שרגא" לא נשמע כשם שהורים חילוניים טיפוסיים מעניקים לבנם. אולי הם הרגישו מחויבות לזכרו של סב אהוב? ואולי צרפו לו שם נוסף, חדיש יותר, אותו השמיט שרגא בשובו אל המקורות? בכל אופן, קומתו הרוחנית של שרגא גבהה בעניו של יעקב. כמה קשה צריך צעד כזה להיות! לעזוב סגנון חיים מוכר, הרגלים נוחים, משפחה וחברה, ולפנות

לאורח חיים אחר, שונה ומחייב כל כך... והכל מתוך שאיפה לאמת! הדבר מעיד על נשמה מיחדת, על

אופי נאצל. לא פלא הוא ששרגא מקפיד כל כך להמנע מדבורים אסורים. הן הוא עצמו תלה את הדבר בעובדת היותו בעל תשובה. בודאי התפעל והתרגש בהכירו לראשונה את המושג של שמירת הלשון, לעומת הרכילות הנפוצה והלגיטימית בחברה האחרת. עכשיו, כששחזר באזני שרגא את חלופי הדברים ההם, ראה יעקב את פניו של שכנו מתבהרים לפתע בבת צחוק. "אה, כן, בודאי! עכשיו אני מבין. אני יכול להסביר לך למה התכוונתי,

אבל זה סיפור"--- "ארוך", השלים יעקב את המשפט, מציץ בשעונו. באמת, הם כבר מתעכבים כמה דקות. "לא, דוקא לא ארוך במיוחד. זה ספור כואב". "בכל זאת", הפציר יעקב, ושרגא נעתר לו: "היה זה לפני שנים, בהיותי בחור ישיבה

הייתי טיפוס ביקורתי מאד. במבט לאחור, נראה לי שהייתי בלתי נסבל. אבל באותה תקופה חשבתי שהביקורת הרצופה והגדושה מעידה על חכמה. נדמה היה לי, כי ככל שארבה במציאת חסרונות אצל הזולת, כך ארומם את עצמי ואהיה חשוב יותר... אהבתי לנתח אנשים באזני חברי, ולרוב גיליתי מניעים שליליים להתנהגותם" ... שרגא עצר לרגע, מסמיק. נשם עמוק והמשיך בקול חרישי. יעקב היה צריך להתאמץ כדי לקלט את המילים. "את חדרי בפנימיה חלקתי עם שלושה חברים - נקרא להם, לצורך הסיפור, ראובן, שמעון ולוי. ערב אחד, אחרי סדר שלישי, עליתי לחדר עם ראובן ושמעון. לוי היה עדין בבית המדרש - לעיתים קרובות נהג לשקוד שם על לימודו מעבר לשעות המקובלות - אבל חפצו האישיים היו פזורים על פני החדר כולו, וזה הרגיז אותי. נרתיק המשקפיים שלו על אדן החלון! הסוודר שלו על הארונות שלי! באיזו רשות? נשאתי נאום נמלץ בגנות הבלגן, הסברתי שזה מוכיח שלוי דואג אך ורק לעצמו, ואיננו מתחשב בנו - שותפיו לחדר. אין כאן עצלות בלבד הבהרתי, כי אם אנוכיות... לא היתה זו הרצאה מרתקת במיוחד, ככל הנראה, וראובן קם על מנת לצאת מהחדר. הוא פתח את הדלת בתנופה - ובפתח עמד לוי. מבט אחד בפניו הבהיר לי מעל לכל ספק, שהוא שמע הכל".

קולו של שרגא נשבר. הוא לחש: "אני לא מאמין כמה שזה עדין כואב, גם היום, שנים לאחר שבקשתי ממנו סליחה. כשאני נזכר במראהו של לוי, עומד עלוב ומושפל בפתח החדר, חוזר כסיד, מביט בי בעינים לכודות... אוי! מה עשיתי! באותו רגע ידעתי בברור, שאני מעריך את לוי בזכות מעלותיו הרבות, שקדנותו ונועם הליכותיו. לא התכוונתי באמת לכל הדברים הרעים שאמרתי עליו. פשוט רציתי להגביה את עצמי על ידי השפלתו. אבל ידעתי גם שלוי לא יאמין לי אם אנסה לומר לו כל זאת, הוא יחשוב כי מה שאמרתי כאן מאחורי גבו מוכרח להיות מה שאני חושב, דוקא משום שהדברים נאמרו שלא בפניו". "וזה לא היה נכון", אמר יעקב. "לא! לגמרי לא! תראה, כשאנחנו מדברים עם מישהו פנים אל פנים אנחנו נזהרים לא לפגוע בו יותר מדי. אבל גם כשהוא לא שומע - יש כל מיני גורמים שמשפיעים על דברינו, מלבד האמת הצרופה. כמו הרצון להרשים את השומעים, או לשכך את הקנאה הפנימית, או להשיג תועלת מפוקפקת כזו או אחרת..."

צפירת מכונית רמה נשמעה ממש על ידם, מבהילה את יעקב. שרגא, מרוכז כלו בהחייאת הזכרונות מן העבר הרחוק, לא שמע מאומה ולא הפסיק לדבר: "כן, אלו נהגתי לנתח את עצמי כפי שעשיתי לאחרים, לא הייתי מתקשה לקבוע כי מאחורי הביקורת שלי הסתתרה קנאה. באותם רגעים הרגשתי בעצמה רבה את הכיעור והשפלות שבלשון הרע. ידעתי שגם אלולא שמע לוי את הדברים, היה זה מעשה בלתי נסלח מצדי, לטפול עליו האשמות מאחורי גבו. ארוך מכה רעה בסתר!" שרגא הישיר מבט אל יעקב, מחייך קלושות. "אז חזרתי בתשובה. הכרתי בחטא,

התוודיתי עליו, התחרטתי מאד, ואני משתדל תמיד בעזיבת החטא. זה לא קל. לפעמים נעור בי הרצון

ההוא, להכניס אנשים אל חדר הניתוחים שלי, בלי לקבל מהם אישור... אבל אני מתפלל לסייעתא דשמיא, ומדמה לעצמי את האיש שאני רוצה לספר בגנותו, כאילו הוא עומד מאחורי הדלת ומיחל שלא נרמוס את כבודו. אם יש לנו טענות כלפיו - שנגיד אותן בפניו. כך יוכל להכחיש או להסביר, להתגונן או להתנצל. אני מדמה אותו עומד כך מאחורי הדלת, ובדרך

כלל יוצא לי החשק לעשות לו את זה". השנים נפרדו. יעקב המשיך לדרכו, כשהוא נכנס לפעילות מואצת, מזדרז להדביק שנית את קצב הבקר התובעני, אך סיפורו של שרגא לא הרפה ממנו. אז טעיתי, סיכם לעצמו. שרגא איננו בעל תשובה, אחרי הכל. לא היה בסיס להערכה המיוחדת שחשתי כלפיו - רק רגע. אולי, בעצם, כן? ולמה לא?

האם אין אופיו של שרגא נאצל וראוי להערכה, כפי שחשבתי? בהחלט כן. האם לא השתנה, עבד על עצמו, התעלה מעל עברו בגלל שאיפות רוחניות? בודאי, ללא ספק. מאוחר יותר, ברגע של שקט, חשב יעקב: ואולי גם אני יכול ללכת בעקבותיו בתחום הזה ו/או בתחומים אחרים??? אולי אזכה גם אני להגיע למצב בו אוכל לציין, כך בפשטות: "אני בעל תשובה?"

עבודות

תוכן הסיפור:

